

Informacja o działalności Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w okresie wrzesień 2007 – grudzień 2007 r.

Status prawny Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu reguluje ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2007 r. Nr 63, poz. 424 z późn. zm.), ustawa z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 63, poz. 425 z późn. zm.).

Wedle aktualnie obowiązującej postaci ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej, w skład Kolegium IPN wchodzi jedenastu członków, w tym:

- 1) siedmiu wybieranych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej bezwzględną większością głosów;
- 2) dwóch wybieranych przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej bezwzględną większością głosów;
- 3) dwóch powoływanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Proces tworzenia Kolegium drugiej kadencji był długotrwały. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wybrał członków Kolegium uchwałą z dnia 27 kwietnia 2007 r. (prof. dr hab. Andrzej Chojnowski, prof. dr hab. Jan Draus, Jacek Niemir, prof. dr hab. Andrzej Paczkowski, prof. dr hab. Bogusław Polak, dr Sławomir Radoń, dr Mieczysław Ryba). Z kolei Senat Rzeczypospolitej Polskiej wybrał członków Kolegium uchwałami z dnia 10 maja 2007 r. (Andrzej Gwiazda) i 31 maja 2007 r. (dr hab. Teofil Wojciechowski). Wreszcie Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej powołał członków Kolegium 4 września 2007 (dr Barbara Fedyszak-Radziejowska, Andrzej Urbański). Wszyscy członkowie Kolegium złożyli oświadczenia lustracyjne.

Kadencja Kolegium rozpoczęła się z chwilą pierwszego posiedzenia, które odbyło się w dniu 13 września 2007 r. Na spotkaniu tym dokonano wyboru przewodniczącego Kolegium – został nim Andrzej Chojnowski – oraz dwóch wiceprzewodniczących: Jan Draus i Andrzej Paczkowski.

Nowelizacje ustawowe, wprowadzone w latach 2006–2007 w odniesieniu do Instytutu Pamięci Narodowej, spowodowały konieczność dokonania korekt w brzmieniu Regulaminu Kolegium IPN. Odpowiednia uchwała w tym zakresie została podjęta przez Kolegium w dniu 9 października 2007 r. Wprowadzony tą uchwałą nowy Regulamin stanowi m.in., że pierwsze posiedzenie Kolegium nowej kadencji zwołuje Prezes Instytutu Pamięci Narodowej, a w razie

jego braku – Zastępca Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej. Paragraf 3 poprzedniego Regulaminu Kolegium został uchwałą z 9 października 2007 r. dostosowany do treści art. 23 ust. 2 pkt 1–7 ustawy o IPN. W nowej wersji Regulaminu kompetencje Kolegium zostały rozszerzone o prawo do określania zasad i trybu przeprowadzania konkursu na stanowisko Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, o którym mowa w art. 10 ust. 3 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej a także o prawo do wnioskowania o odwołanie członka Kolegium w przypadku, o którym mowa w art. 15 ust. 4 pkt 4 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej. Zgodnie z aktualnie obowiązującą ustawą o IPN, Kolegium ocenia działania Biura Lustracyjnego, a także wyraża, na podstawie art. 36 ust. 9 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej, opinię o zasadności odmowy udostępnienia dokumentów zgromadzonych przez Instytut Pamięci Narodowej.

W okresie sprawozdawczym Kolegium spotykało się sześciokrotnie, zapraszając na każde spotkanie Prezesa IPN, dr. hab. Janusza Kurtykę. Ponieważ w okresie od września 2006 do września 2007 r. Kolegium, które stanowi jeden z ustawowych organów Instytutu, nie istniało, zadaniem Kolegium nowej kadencji było szybkie zapoznanie się z aktualną sytuacją oraz problemami instytucji. Dlatego począwszy od października 2007 r., w posiedzeniach Kolegium brali kolejno udział szefowie pionów i biur Instytutu Pamięci Narodowej. W dniu 23 października 2007 r. gościem Kolegium był Dyrektor Biura Lustracyjnego, prokurator Jacek Wygoda; 20 listopada 2007 r. – Dyrektor Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów, dr Zbigniew Nawrocki; natomiast 11 grudnia 2007 r. – Dyrektor Biura Edukacji Publicznej, dr hab. Jan Żaryn. Kolegium wysłuchało przygotowanych przez kierownictwa poszczególnych biur sprawozdań i odbyło nad nimi dyskusję. Szczególne zainteresowanie członków Kolegium budziły sprawy koordynacji działań BUiAD oraz BEP w zakresie badań naukowych i publikowania ich wyników, problemy współpracy IPN z zagranicznymi ośrodkami badawczymi (m.in. z Instytutem Polskim i Muzeum im gen. Sikorskiego w Londynie, jak też z Instytutem Yad Vashem w Jerozolimie), kwestia zasad organizacyjnych i merytorycznych zastosowanych przy opracowywaniu katalogu osób publicznych (zgodnie z ustawą o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów), kwestia sposobu i tempa opracowywania katalogów inwentarzowych i innych pomocy badawczych w czytelniach IPN, kwestia zakresu i efektywności realizowanych w IPN projektów badawczych.

W ramach swych ustawowych kompetencji Kolegium podjęło kilka uchwał. Uchwałą z dnia 9 października 2007 r. Kolegium zatwierdziło statut Instytutu Pamięci Narodowej (konieczność przyjęcia nowego statutu była konsekwencją zmian w ustawie o IPN).

W dniu 23 października 2007 r. Kolegium pozytywnie zaopiniowało projekt regulaminu organizacyjnego IPN–KŚZpNP.

Działając na podstawie art. 39 ust. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2007 r. Nr 63, poz. 424 z późn. zm.), Kolegium podjęło jako organ drugiej instancji:

- decyzję stwierdzającą nieważność decyzji Prezesa, w wyniku której dwa dokumenty zwrócono podmiotowi przekazującemu;
- decyzję uchylającą w całości decyzję Prezesa, w wyniku której zatwierdzono zastrzeżenie w zakresie zgodnym z żądaniem podmiotu zastrzegającego;
- decyzję uchylającą decyzję Prezesa i umarzającą postępowanie, w wyniku czego ok. 218 j.a. pozostało w zbiorze ogólnodostępnym (powyższe trzy decyzje odnoszą się do informacji niejawnych).

Odnosząc się do powstałych wśród opinii publicznej kontrowersji co do trybu publikacji katalogów osób publicznych (o których mowa w ustawie o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów), Kolegium uznało w uchwale z 25 września 2007 r., że IPN powinien po 17 września 2007 r. rozpocząć publikowanie katalogów, po spełnieniu warunku zebrania informacji o wszystkich osobach wchodzących w skład danej grupy wyszczególnionej w ustawie.

Po rozpoczęciu przez parlament debaty nad budżetem na rok 2008 Kolegium IPN wyraziło uchwałą z dnia 11 grudnia 2007 r. głębokie zaniepokojenie planami dużych cięć w budżecie Instytutu Pamięci Narodowej na 2008 r., przedłożonymi Sejmowi przez Komisję Finansów Publicznych. Kolegium zwróciło uwagę, że projektowane ograniczenie budżetu na rok 2008 uniemożliwi efektywną pracę pionu lustracyjnego (powołanego ustawą o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów), zmusi Instytut do zwolnienia tempa digitalizacji zbiorów archiwalnych, jak również do zahamowania prowadzonych badań naukowych oraz działalności edukacyjnej i wydawniczej.